

EŞLERİN BİRBİRLERİNE DESTEKLİĞİ

ÇELİK AHMET ÇELİK

1- Evlilik süresince yaşam boyu desteklik

a) Evlilik birliği içerisinde yaşamı paylaşan eşler her yönden birbirlerinin desteğidirler. Eşlerden birinin veya her ikisinin çalışıp kazanç elde ediyor olması desteklik için koşul değildir. Yardım ve hizmet ederek de destek olunabildiğine göre, özellikle ev işlerini yapan eş (genellikle kadın) yönünden bu tür bir desteklik söz konusudur. Medeni Yasa'nın 186.maddesinde "Birliği eşler beraberce yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar" denilmiştir; 196.maddesi 2.fıkrasında: "Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması" konularında cinsiyet farkı gözetilmemiştir. Bu iki hükme göre, diyebiliriz ki, **eşler yaşamlarının her döneminde birbirlerinin desteğidirler ve bu desteklik yaşam boyu sürer.** Yargıtay'ın, ev hizmetlerinin yaşam boyu yapılacağına ilişkin yerleşik kararları ile Yasa'nın cinsiyet ayırımına yer vermeyen eşitlik hükümleri birlikte göz önüne alındığında, eşlerin birbirlerine destekliğinin ne kadar çok yönlü olduğu kavranmış olacaktır.¹

Medeni Yasa'nın eşitlik ilkesi ve Yargıtay kararlarıyla benimsenen "**yardım ve hizmet ederek**" desteklik anlayışı, çağdaş yaşam koşullarına ve gerçeklere de uygun düşmektedir. **Kadın** çalışmıyor ve kazanç elde etmiyor olsa bile yaşam boyu kendi **ev hizmetlerini yaparak** eşine ve çocuklarına maddi destek sağladığı gibi, çalışma yaşamı sona erip **emeklilik dönemine geçen erkek de ev hizmetlerine katılarak**, çarşı-pazar alışverişine giderek, ev içi onarımları yaparak, elektrik, su, telefon, emlak vergisi faturalarını ilgili yerlere ödemeye giderek, arabası varsa ailenin şoförlüğünü yaparak, eşi hastalandığında ona hizmet ederek karısının maddi desteği olabilmektedir. Bu konuda bir Yargıtay kararında: "Emekli iken yaşamını yitiren desteğin, emekli de olsa, kalan ömrü süresinde, ev ve çarşı pazar işleri gibi günlük işleri yaparak, aile bütçesine asgari ücret düzeyinde katkı sağlayacağı göz önüne alınıp net asgari ücret üzerinden davacı eş yararına destekten yoksun kalma tazminatı hesaplatılması gerekir" denilmiştir.²

b) Eşlerin her ikisi de çalışıyor ve kazanç elde ediyorsa ya da malvarlıkları çoksa, zengin kimselerse, birinin ölümü halinde, ötekinin (bakım ihtiyacı bulunmadığından) destek tazminatı isteyemeyeceğine, özellikle kadın bir iş ve meslek sahibi ise destekten yoksun kaldığı söylenemeyeceğine ilişkin Avrupalı hukukçuların geçmiş yıllara ait görüşlerini (eleştirmeden ve karşı çıkmadan) bilimsellik kaygısıyla kitaplarına alan bazı hukukçular yüzünden,³ yargıda gereksiz tartışmalara neden olunmakta ve kimi zaman da bu tür görüşlerin etkisinde kalan yargıçların davanın reddi yönünde karar verdikleri görülmekte ise de, Yargıtay bu tür kararları bozmakta ve kararların tümünde "Kişilerin varlıklı olmaları destekten yoksun kalma tazminatı istemelerine engel değildir" denilmektedir.

¹ Bir işi ve kazancı olmayan ev kadınının (yaşam boyu) kendi ev hizmetlerinin yaparak eşine ve çocuklarına maddi destek olacağına ilişkin, ta 1966 yılından başlayarak elli yıla yakın bir süreden beri düzenli bir biçimde sürdürülen Yargıtay kararlarından örnekler: 4.Hukuk Dairesi'nin 03.10.1966, E.1966/4939-K.1966/8581 sayılı, 13.04.1976,E.1976/3029-K.1976/3914 sayılı, 22.09.1987,E.1987/5458-K.1987/6726 sayılı,14.05.1998,E.1998/323-K.1998/3373 sayılı, 03.05.1999,E.1999/3237-K.1999/3905 sayılı, 06.04.2000, E.2000/1095 - K.2000/3151 sayılı, 26.06.2001, E.2001/4162-K.2001/6826 sayılı, 24.06.2008 E.2007/11168-K2008/8629 sayılı, 17.04.2008, E.2007/8981-K.2008/5368 sayılı; 19.Hukuk Dairesi'nin 31.05.1995, E.1995/9854 - 1995/4744 sayılı ve 11.Hukuk Dairesi'nin 13.09.1999, E.1999/4689 - K.1999/6755 sayılı kararları.

² Yargıtay 4.HD.17.06.2010 gün E.2009/10653 K.2010/7338 sayılı kararı.

³ Bakınız yukarda: I.Bölüm I/2-a'nın devamında 6 no.lu dipnotla bağlantılı bölümler. Ayrıca, II.Bölüm IV/9'daki açıklamalar.

Bu konuda Şu iki somut rnek Yargıtay'ın olumlu görüşünü yansıtmaktadır.

Birincisi:Trafik kazasında kocası ölen ve üç yaşındaki çocuğuyla dul kalan yirmialtı yaşındaki genç kadının açtığı tazminat davası devam etmekte iken, geçimini sağlamak için Belediyede asgari ücretle çalışmaya başlamış; bunu tespit eden davalı vekili, kadın çalışmaya başlamışsa tazminatının işe girdiği tarihe kadar hesaplanması gerekeceğine ilişkin Avrupalı hukukçulardan alıntılarını içeren üç ayrı kitaptan çektiği fotokopileri mahkemeye sunmuş; bunun üzerine yargıç uzman bilirkişiden ek rapor istemek zorunda kalmış; neyse ki mahkeme, davalı vekilinin savunmasını dikkate almayıp tazminata hükmetmiş ve yerel mahkemenin bu kararı Yargıtay'ca onanmıştır.

İkincisi: İki de tıp doktoru olan eşlerden erkeğin trafik kazasında ölümü nedeniyle kadının açtığı davada, davalı vekilinin “davacının doktorluk yaptığı ve çok varlıklı olduğu, bakım ihtiyacı bulunmadığı” biçimindeki savunması yerel mahkemece dikkate alınmayıp davanın kabulüne karar verilmiş; davalı vekilinin savunmasını benimseyen zel Daire bozma kararı vermiş ise de, bozmaya direnen yerel mahkeme kararı Hukuk Genel Kurulu'nca doğru bulunmuş ve onanmıştır.⁴

c) Eşlerin birbirlerine destekliği konusunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda cinsiyet farkı gözetilmemiş ve eşitlik ilkesi benimsenmiş olmasına karşın, açılan tazminat davalarında tazminat hesabı yapmakla görevlendirilen kimi bilirkişiler, eşit olması gereken destek payları konusunda yanılığıya düşmektedirler. Özellikle, Sosyal Güvenlik Yasası'nın gelir bağlama oranlarına göre paylaştırma yapmalarının hiç bir mantığı yoktur. Çünkü gerçek yaşamda paylaşım eşit olup, ölen desteğin gelirinin yüzde yetmiş oranı üzerinden pay oranları belirlenmesi doğru değildir. Bazı bilirkişiler de kendilerince bir takım pay oranları belirlemede, bu oranlar her raporda başka bir biçim aldığı gibi uygulamada birlik kurulamamaktadır. Doğrusu eşlerin paylarının eşit olması, araya çocuklar girmişse, (2) pay desteğe, (2) pay eşe, (1'er) pay çocuklara verildikten sonra, payların toplamının payda olarak alınması, böylece açıkta pay bırakılmamasıdır.

) Eşlerin birbirlerine destekliğinde, evlilik birliğinin herhangi bir nedenle kesintiye uğramamış olması gerekir. Borçlar Yasası'nın ilgili maddesindeki (818/BK.m.45/2 ve 6098/TBK.m.53/3) destek kavramı, hukuki bir ilişkiyi değil, eylemli bir durumu amaçlar. Bu nedenledir ki, destekten yoksun kalma tazminatı isteyebilmek için nikâhlı eş ve mirasçı olmak koşul değildir. Eşler boşanmamış olsalar bile, eğer fiilen ayrı yaşıyorlarsa, yasa gereği nafaka ödemenin dışında, birbirlerinin desteği sayılmazlar⁵ ve birinin ölümü halinde diğeri destekten yoksun kaldığını ileri sürerek tazminat isteyemez. Yargıtay'ın bir kararında, uzun süreden beri nikâhlı eşinden fiilen ayrı, nikâhsız eşiyle ve ondan olan çocuklarıyla yaşayan kocanın ölümü halinde, destekten yoksun kalanın nikâhlı eşe değil, birlikte yaşadığı nikâhsız eşe olduğu sonucuna varılmış; onun tazminatı hesaplanırken, nikâhlı eşe ödenen nafakanın dikkate alınması gereği üzerinde durulmuştur.⁶

d) Boşanmış eşler kuşkusuz birbirlerinin desteği değillerdir.Ancak boşanmış olmalarına karşın, birlikte yaşıyorlarsa ve sağ kalan eşe bunu kanıtlayabiliyorsa elbette (nikâhsız eşe gibi) destek tazminatı alabilecektir.⁷

⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 18.04.2007 gün E.2007/4-222 K.222 sayılı kararı

⁵ Desteğin uzun yıllardan beri nikâhlı eşinden ayrı yaşadığı, bir başka kadınla birlikteliğinden altı çocuğu olduğu gözönüne alındığında, nikâhsız eşinin destekten yoksun kalma tazminatı isteme hakkının bulunduğu kabul olunmalıdır. (11.HD.15.01.2007, E.2005/13529 K.2007/189)

⁶ Yargıtay 4.HD.16.09.1980, E.1980/7095 K.1980/9564 sayılı kararı. (Yasa HD. 1982/10-1442,no:546)

⁷ Yargıtay HGK.13.04.2011 gün E. 2011/17-3 K. 2011/142 sayılı kararı: "Davacı, len kişinin boşandığı eşi olduğunu, ancak birlikte yaşamaya devam ettiklerini, onun ölümüyle destekten yoksun kaldığını ileri sürerek

e) Boşanma davası açıldıktan sonra ve dava sonuçlanmadan önce eşlerden biri ölürse, sağ kalan eş destek tazminatı isteyebilecek midir ? Burada şöyle bir ayırım yapmalıyız: Bizce boşanma davası açan eş destek tazminatı isteyemez; çünkü dava açmakla artık birlikte yaşamak istemediğini açığa vurmuştur. Dava edilen eş, eğer ağır kusurlu değilse, boşanmak istememişse ve eğer dava sürseydi (koşulları varsa) nafaka isteyebileceğine göre, destekten yoksun kalmış sayılmalıdır.

Medeni Yasa'nın 175.maddesine göre:"Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla, geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında "süresiz" olarak nafaka isteyebilir." Böyle bir durumda, nafaka alacaklısı "destek gören" konumunda olduğundan,nafaka ödeyen "desteğin" ölümünden sorumlu olanlardan destekten yoksun kalma tazminatı isteme hakkı bulunduğu kabul edilmelidir.

2- Nikâhsız eşlerin birbirlerine destekliği

a) Eşlerin birbirlerine destekliği için "resmi nikâh" koşul değildir. Uzun süreden beri karı-koca gibi bir arada yaşayan kişiler de birbirlerinin desteği olarak tazminat isteme hakkına sahiptirler. Bu konuda Yargıtay kararlarında:

"Medeni Kanun uyarınca evlilik bağı kurulmasa bile, karı koca gibi birleşen, bu amaç ve duygu ile yaşamlarını sürdüren kadınlar için bakım yükümlülüğünü yerine getiren erkeğin destek sayılması gerektiği, doktrinde ve Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamalarında kabul edilmiş bir olgudur. BK.nun 45.maddesinde de belirtildiği üzere "destek" kavramı hukuki bir ilişkiyi değil, eylemli bir durumu içerir. Medeni Kanun uyarınca evlilik bağı kurulmasa dahi, fiili evlilik birliğiyle murise bağlı olan davacının tazminat isteminin, gayri resmi evliliklere yasal hak tanınmayacağı gerekçesiyle reddi hatalıdır." denilmiştir.⁸

b) Ancak ne var ki, çoğu kararlarda evlilik içi-evlilik dışı ayrımı yapılarak nikâhsız eşin nikâhli eşe oranla evlenme şansının daha yüksek olduğu görüşüyle tazminattan daha fazla indirim yapılması öngörülmekte olup, biz bunun doğru olmadığı düşüncesindeyiz. Çünkü, ülkemizde nikâhsız evlilikler çok yaygındır. Genellikle kırsal kesimde nikâhsız eşler bir çok çocuk doğururlar ve yaşamlarının sonucuna kadar kocalarının yanında kalırlar.Resmi evliliklerden hemen hiç farkları yoktur. Bu nedenle, destek tazminatı hesabında nikâhli-nikâhsız eş ayrımı yapılmamalıdır.

Bu konuda bir Yargıtay üyesi "karşı oy" yazısında ülke gerçeklerini dile getirerek, nikâhsız eşin tazminatından daha fazla evlenme şansı indirimi yapılmasını doğru bulmadığını açıklamış ve şu görüşlere yer vermiştir:

"Anadolu'da nikâhsız eşten kasıt, örf ve adetler gereği, çocuk sahibi olup aile düzenini nikahlı eş gibi götüren birlikteliklerdir. Bu nedenle nikahsız eş'in nikahlı eşten bir farkı olması gerektiği görüşüyle, evlenme şansının daha yüksek tutularak, daha az tazminata karar verilmesi yanında, ayrıca Borçlar Kanunu'nun 43.maddesi gereği bir indirimin de yapılması hak, adalet, nesafet kurallarına aykırı olup, tazminat hukuku yönünden de kendi içinde çelişki yaratmaktadır. Anadolu'da adet ve örf gereği ömür boyu nikahsız yaşama riski ile ezilen kadını, hukuk önünde de zayıf duruma düşürmek, adalet hislerini rencide etmekten

---

maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini istemiş; HGK. "Davacının bu iddiasının araştırılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiği" gerekçesiyle yerel mahkemenin direnme kararını bozmuştur.

⁸ Yargıtay 21.HD.11.10.2001, E.2001/6819 K.2001/6640 sayılı ve 14.04.2005, E.2004/12140 K.2005/3779 sayılı, 11.02.2009, E.2008/8297 K.2009/1773 sayılı, 9.HD.08.03.1984, E.1984/1330 - K.1984/2509 sayılı kararları. - En son .4.HD.08.03.2012, E.2011/159 K.2012/3755 sayılı kararında: "Dava, trafik kazası sonucu ölenin gayri resmi eşi ve çocukları olan davacıların destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Nikahsız eşe destek olması nedeniyle davacı ve çocuklarına destek tazminatına hükmedilmesi hukuka uygundur" denilmiştir.

başka bir sonuç getirmez. Bu durum ülkenin sosyal yapısından kaynaklanıyorsa düzenin değiştirilmesi, güçsüzü daha güçsüzleştirmekle olmaz."⁹

Bu çok yerinde "karşı oy" yazısına ve savunulan görüşlere şunu ekleyelim: Yalnız kırsal kesimlerde değil, ülkemizin yoğun göç alan büyük kentlerine yerleşen Anadolu kökenli ailelerde de resmi nikâh yapılmamakta, bu yüzden kocasına bir çok çocuk doğuran kadınlar, mirasçı olamadıkları için haksızlığa uğratılmaktadırlar. Özellikle genç (nikâhsız) gelinler, kocaları öldüğünde kayınpederleri tarafından bohçası eline tutuşturulup "baba evine" gönderilmekte; eğer ölen kocanın bekâr erkek kardeşi varsa onunla "imam nikahıyla" evlendirilmekte; ölüme neden olanlardan veya sigorta şirketinden bir tazminat alınmışsa, bu asla geline verilmemektedir.¹⁰

c) Resmi nikâhlı eşin yanı sıra ikinci eş veya evlilik dışı ilişki olayları genellikle iki türlü gerçekleşmektedir: Birincisi, çok küçük yaşta evlendirilen kırsal kökenli erkek, bir çok çocuk doğuran ve kocasının tüm aile bireylerine yıllarca hizmet ederek yaşlandırılan karısından bıkip daha genç bir kadınla ilişki kurmakta ve ondan da çocuk sahibi olmaktadır. Bu gibi durumlarda iki eşli erkek, iki eve birden bakmakta; hem nikâhlı karısının ve ondan olma çocuklarının ve hem de birlikte yaşadığı kadının ve ondan olma çocuklarının geçimlerini sağlamaktadır.

İkincisi "kuma" olayıdır. Eğer nikâhlı kadın erkek çocuk doğuramamışsa, eve ikinci bir eş (kuma) getirilmekte, iki kadın aynı çatı altında bir arada yaşamaktadırlar.

Bu iki yaşam biçiminde ortaya çıkan sorun şudur: Erkek öldürülürse veya kaza sonucu ölürse, yukardakilerden hangileri tazminat isteme hakkına sahip olacak, hangileri olamayacaktır?

Yargıtay Özel Dairesi'nin doğru bulmadığımız bir kararında:"Ölenin resmi nikahlı eşinin bulunduğu gözetilerek, destek ile evlilik dışı birlikte yaşayan kadının destekten yoksun kalma ve manevi tazminat isteminin tümünden reddedilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle, adı geçen yararına tazminat ödenmesine karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir" denilmiş olması yaşam gerçekleriyle bağdaşmamaktadır.¹¹ Çünkü, yerleşik kararlarda sıkça yinlendiği üzere, "destek kavramı, hukuki bir ilişkiyi değil, eylemleri bir durumu amaçlar." Desteğin sağlığında bakımını üstlendiği, geçimini sağladığı tüm kişiler, bu yardımdan yoksun kalmışlarsa her birinin ayrı ayrı destekten yoksun kalma tazminatı isteme hakları bulunduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle, nikâhlı eş ve ondan olma çocukları da, nikâhsız eş ve ondan olma çocukları da (koşulları varsa) tazminat isteyebilirler. Hesaplanacak tazminat tümüne paylaştırılacaktır. Yargıtay'ın çoğu kararları bu yönde olup, paylaştırmada her somut olayın özelliklerinin dikkate alınması öngörülmektedir.

Yargıtay'ın bir kararında:" Desteğin uzun yıllardan beri nikâhlı eşinden ayrı yaşadığı, bir başka kadınla birlikteliğinden altı çocuğu olduğu gözönüne alındığında, nikâhsız eşinin destekten yoksun kalma tazminatı isteme hakkının bulunduğu kabul olunmalıdır" denilmiş;¹²

Bir başka kararda da: "Uzun süreden beri nikâhlı eşinden fiilen ayrı, nikâhsız eşiyile ve ondan olma çocuklarıyla yaşayan kocanın ölümü halinde, destekten yoksun kalan nikâhsız eş ve ondan olma çocuklarının tazminatı hesaplanırken, ölen desteğin nikâhlı karısına yapmak

⁹ Yargıtay 21.HD.24.03.1998, E.1998/843 - K.1998/2117 sayılı kararındaki "karşıoy" yazısı.

¹⁰ Anadolu'nu bir çok yerlerinde mirasın dağılmaması için, ölen erkek kardeşlerinin karıları ile evlenme geleneği sürdürülmektedir. Davacının birlikte yaşadığı kişinin ölenin erkek kardeşi olmasına göre, destekten yoksun kalma tazminatının (evlilik dışı) birlikteliğin başladığı tarihe kadar hesaplanması gerekir. (4.HD.25.05.1976, E.1976/5263 - K.1976/5405)

¹¹ Yargıtay 4.HD.09.11.2010, E.2009/14285 K.2010/11605 sayılı kararı.

¹² Yargıtay 4.HD.15.01.2007, E.2005/13529 K.2007/189sayılı kararı.

zorunda olduğu yardımın veya nafaka yükümlülüğü kapsamının dikkate alınması, ne oranda yardım etmesi gerektiğinin saptanması ve davacıların destek tazminatı tutarlarının buna göre belirlenmesi" istenmiştir.¹³

d) En son şunu belirtelim ki, eşlerin birbirlerine destekliğı için resmi nikâh şart olmayıp sürekli (kesintisiz) birliktelik, karşılıklı dayanışma, yaşamın paylaşılması yeterli ise de, eğer karı-koca gibi değil de, halk arasındaki deyimıyla "dost tutmak-metres" ilişkisi varsa, böyle bir durumda desteklik söz konusu olamaz.

3- Evlilik hazırlığı içindeki nişanlıların destekliğı

Henüz evlilik birliğı kurulmamış olup da, haksız eylem sonucu ölüm öncesinde, **nişanlılar** evlilik hazırlığı içerisinde iseler ve bunu inandırıcı biçimde kanıtlayabiliyorlarsa, sağ kalan nişanlının destek tazminatı isteyebileceğı kanısındayız. Ancak, evli eşe oranla, yeniden evlenme olasılığı yüksek olduğundan az miktarda bir tazminat alabilecektir.¹⁴

¹³ Yargıtay 4.HD.16.09.1980, E.1980/7095 K.1980/9564 sayılı kararı. (Yasa HD.1982/10-1442,no:546

¹⁴ Nişanlı kişinin kural olarak nişanlısı ile evleneceğı ve destek alacağı farazi olarak kabul edilmektedir. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda da somut olayın özellikleri, tarafların konumları dikkate alınarak davacı nişanlının destek zararı doğru olarak belirlenmiştir. Bu durum karşısında davanın kabulüne ilişkin kararın onanması gerekmiştir. (11.HD. 6.12.2011 E. 2011/13091 K. 2011/16509) - Nişanlı, hatta evlilik dışı birlikte yaşama ve hizmetçi dahi koşulları mevcutsa destekten yoksunluk tazminatı isteyebilir. (13.HD.11.6.2003, E.2003/2559 K. 2003/7644)